תוספתא תמורה

תוספתא

geulaquiz.com

פרק א

א הממיר אפילו בשבת הרי זה מומר וסופג את הארבעים כהנים אין ממירים בקדשי ישראל. ישראל אין ממירין בקדשי כהנים שאין אדם עושה תמורה בזבח שאינו שלו בכור אצל ישראל עושה תמורה. אצל הכהנים אין עושה תמורה דר״ע ר״ש בן אלעזר אומר כיון שבאו לידי כהן זה וזה אין עושין בו תמורה זו מה יעשה לה תרעה עד שתסתאב ותיאכל לבעלים במום.

ב אחד קדשי קדשים ואחד קדשים קלים אין רשאי להמיר בין בחול בין בשבת אין משנין אותן מקדושתן אפילו מקדושה קלה לקדושה חמורה וא״צ לומר מקדושה חמורה לקדושה קלה. אמר על הבכור על השלמים הרי אלו עולה לא אמר כלום ואין צריך לומר לעולה. הרי זה בכור והרי זה שלמים מחרימין אותן ומקדישין אותן הקדש עילוי.

ג אלו הם חרמים האומר חרם זה לכהן. אלו הם הקדשות האומר הקדש זה לבדק הבית. מן כמה הוא נותן קדשים שחייב באחריותן כגון חטאת ואשם האומר הרי זו עלי עולה הרי זו עלי שלמים נותן דמי כולן. קדשים שאין חייב באחריותן כגון הבכור והמעשר והאומר הרי אלו עולה הרי אלו שלמים נותן טובת הנאתן וכמה טובת הנאתן אומר כמה אדם רוצה ליתן בעולה שאין צריך לה ליקח בכור ליתנו לבן בתו.

ד עושין תמורה באחרים. עושין תמורה זה בזה. עושין תמורה אחד בשנים ושנים באחד אחד במאה ומאה באחד רש״א אין עושין תמורה אלא א׳ בא׳ שנא׳ (ויקרא כ״ז:י׳) בהמה בבהמה <אמרתי> ולא בהמות בבהמה אמרו לו כשם שהבהמה יחידה קרויה בהמה כך בהמות הרבה קרויות בהמה שנא׳ (יונה ד) ובהמה רבה.

ה אמר רגלה של זו עולה אין כולה עולה אלא אותה הרגל בלבד מה יעשה לה תמכר לחייבי עולות חוץ מרגלה ודמיה חולין דברי ר׳ מאיר. רבי יהודה ור׳ יוסי ורבי שמעון אומרים אין כולה עולה. אמר רבי נראין דברי ר׳ יהודה בדבר שאין הנשמה תלויה בו ודברי רבי יוסי ורבי שמעון בדבר שהנשמה תלויה בו. רבי יוסי אומר עושין תמורה שלימין באברים עושין תמורה ברובע ונרבע ונרבע במוקצה ובנעבד באתנן ובמחיר וכלאים ובטרפה וביוצא דופן ר׳ אליעזר אומר הכלאים והטרפה ויוצא דופן וטומטום ואנדרוגינוס לא קדושין ולא מקדישין.

ו המקדיש בעל מום למזבח עובר בחמשה לאוין בל תקדיש בל תשחט בל תזרוק את הדם ובל תקטיר חלבו ובל תקטיר מקצתו שנאמר (ויקרא כ״ב:כ״א) תמים יהיה לרצון כל מום וגו׳ רבי יוסי בר׳ יהודה אומר אף משום בל תקבל את דמו. הקדישו ולא שחטו אינו חייב אלא אחת הקדישו ושחטו וזרק את דמו חייב על כל אחת ואחת המקדיש רובע ונרבע מוקצה ונעבד אתנן ומחיר שרוע וקלוט עובר משום שמות הללו והרי הן כבעלי מומין שקדם הקדשם את מומם ואין יוצאין לחולין אלא על מום קבוע בלבד. המקדיש תמימים לבדק הבית חייב בעשה ולא תעשה דברי ר׳ יהודה וחכמים אומרים אין חייב אלא משם אחד בלבד. המקדיש תמימים לבדק הבית. אין פודין אותו אלא למזבח בלבד. המקדיש בעל מום למזבח. רצה לפדותו להקדש בדק הבית הרשות בידו. הולד אין עושה תמורה ואין צריך לומר ולד הולד ר׳ יהודה אומר הולד עושה תמורה הצבור אין עושה תמורה בהמת צבור אין עושין תמורה השותפין אין עושין תמורה ובהמת השותפין אין עושין תמורה. בהמה שחציה קודש וחציה חול לא עושה ולא נעשית ולא הזבח הבא מחמת תמורה עושה תמורה.

ז קרבנות צבור דוחים את השבת ואת הטומאה קרבנות יחיד אינם דוחים לא השבת ולא הטומאה דברי רבי יהודה אמר לו ר׳ יעקב מצינו בחביתי כהן משיח ופר יום הכפורים והפסח שהן קרבנות יחיד ודוחין את השבת ואת הטומאה. מצינו בפר הבא על כל המצות ושעירי עבודת כוכבים וחגיגה שקרבנות צבור ואינם דוחין לא את השבת ולא את הטומאה כלל אמר רבי יעקב כל שיש לו זמן קבוע מן התורה ואין יכול ליעשות מע״ש דוחה את השבת וכל שאין לו זמן קבוע מן התורה ויכול ליעשות מע״ש אין דוחה את השבת.

ח אלו דברים שבין קרבנות צבור לקרבנות יחיד שקרבנות צבור תחלת הקדישן מועלין בהן קרבנות יש מהן שמועלין בהן ויש מהן שאין מועלין בהן יש מהן חטאת מן הצאן הבא על לא הודע וכולן קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים ונאכלין לזכרי כהונה ונאכלין ביום ובלילה מה שאין בקרבנות יחיד. קרבנות יחיד עושין תמורה ובאים בשותפות יש מהן חטאת מתה וחטאת נקבה אשם ודאי ואשם תלוי ובאין מן המעשר וטעונין סמיכה מה שאין בקרבנות צבור.

ט אלו דברים שבין בהמה לעופות שהבהמה דוחה את השבת ודוחה את הטומאה ונוהגת בצבור כיחיד ויש בה חטאת מתה וחטאת נקבה ואשם ודאי ואשם תלוי ותודה ושלמים ובאה מן המעשר וקרבה בבמה וטעונה סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק וטעונה מתן ארבע ויש מדמה נכנס לפנים ולפני

ולפנים מה שאין כן בעופות.

י אלו דברים שבין עופות לבהמה שהעופות תחלת הקדישן מועלין בהן ובהמה יש הימנה שמועלין בה ויש הימנה שאין מועלין בה. והוכשרו להביא נקבות כזכרים לעולות ובעלי מומין כנקבות לגבי מזבח ויש מהן חטאת העוף הבא על הספק וכולן קדשי קדשים ונאכלין לפנים מן הקלעים ונאכלים לזכרי כהונה ונאכלים ליום ולילה מה שאין כן בבהמה.

יא ואלו דברים שבין מנחות לעופות שהמנחות נוהגות בצבור כיחיד ודוחות את השבת ואת הטומאה וטעונות הגשה ותנופה וטעונות כלי ודברים אחרים הבאין חובה להן מה שאין כן בעופות.

יב ואלו דברים שבין עופות למנחות שהעופות באין בשותפות ומתירין מחוסרי כפרה והותר מכלל איסורין בקדש וחייבים עליה בחוץ מה שאין כן במנחות ולד חטאת ותמורת חטאת שמתו בעליה עושה תמורה ושאבדה ושנמצאת עד שלא כפרו הבעלים עושה תמורה משכפרו בעלים אין עושה תמורה. רבי שמעון אומר אף שכיפרו הבעלים ושעיברה שנתה יהו מיתות ובצבור מצינו בולד חטאת ובתמורת חטאת ובחטאת שמתו בעליה ביחיד דברים אמורין ולא בצבור אף אלו ביחיד דברים אמורין ולא בצבור. חומר בזבח שאין בתמורה ובתמורה שאין בזבח שהזבח דוחה את השבת ואת שטומאה נוהג בצבור כיחיד ועושה תמורה מה שאין כן בתמורה. חומר בתמורה שהתמורה קדושה חלה עליה בעלת מום קבוע מה שאין כן בזבח רבי יוסי בר יהודה אומר שגגה כזדון.

פרק ב

א המפריש נקבה לעולה תרעה עד שתסתאב ותמכר ויפלו דמיה לנדבה ר״ש אומר אמר על בהמה טמאה ועל בעלת מום הרי אלו עולה לא אמר כלום הרי אלו לעולה אפילו זבל אפילו אבנים ימכרו ויביא בדמיהן עולה המפריש נקבה לאשם תרעה עד שתסתאב ותמכר ויפלו דמיה לנדבה.

ב המפריש נקבה לפסח תרעה עד שתסתאב ויביא בדמיה פסח רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון תמכר שלא במום ילדה זכר ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו פסח רבי אליעזר אומר הוא עצמו יקרב פסח. תמורת הפסח ולד תמורת פסח ולדן ולד ולדן עד סוף העולם ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמיהן שלמים. ר״א אומר ולדות עצמן יקרבו שלמים ולד תמורת שלמים ולדן ולד ולדן עד סוף העולם ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמיהן שלמים. ר׳ אלעזר אומר ולדות עצמן יקרבו שלמים.

ג המפריש נקבה לעולתו ולפסחו ולאשמו עושה תמורה רבי שמעון אומר לעולתו עושה תמורה לפסחו ולאשמו אין עושה תמורה אין לך דבר שהוא עושה תמורה אלא דבר הרועה ומסתאב אמר רבי רואה אני דברי ר״ש בפסח שמא הקדיש הפסח ובאו שלמים.

ד המפריש אשמו ואבד והפריש אחר תחתיו ולא הספיק להקריבו עד שנמצא הראשון והרי שניהם עומדין יביא את איזה מהם שירצה והב׳ ירעה עד שיסתאב וימכרו ויפלו דמיו לנדבה.

ה המפריש מעות לאשמו ואבדו והפריש מעות תחתיהן ולא הספיק ליקח בהן אשם עד שנמצאו מעות הראשונות יביא מאלו ומאלו אשם ויקרב והשאר יפול לנדבה. המפריש מעות לאשמו ואבדו והפריש מעות תחתיהן ולא הספיק ליקח בהן אשם עד שנמצאו מעות המעות יביא בהן אשם ויקרב ואשם ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה. המפריש אשמו ואבד והפריש מעות תחתיו ולא הספיק ליקח בהן עד שנמצא אשם אשם יקרב והמעות יפלו לנדבה. המפריש אשמו ואבד והפריש אחר תחתיו והקריבו ואח״כ נמצא הראשון ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה ר״א אומר יביא בדמיו עולה. המפריש מעות לאשמו ואבדו והפריש מעות תחתיהן ולקח בהן אשם והקריבו ואח״כ נמצאו מעות הראשונות יפלו לנדבה רבי אומר ילכו לים המלח ר״א אומר יביא בהן עולה והלא אף הנדבה עולה היא מה בין דברי ר׳ אליעזר לדברי חכמים ר״א אומר עושה תמורה וחכ״א אין עושה תמורה.

ו המפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ולא הספיק להקריבה עד שנמצאת הראשונה והרי שתיהן תמימות ראשונה תקרב ושניה תמות דברי רבי אחת תמימה ואחת בעלת מום תמימה תקרב ובעלת מום תשחט. נשחטה בעלת מום עד שלא נזרק דמה של תמימה מותרת משנזרק דמה של תמימה אסורה רבי אלעזר בר׳ שמעון אומר אפילו בשר בקדרה הרי זה תקבר המפריש חטאתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ולא הספיק להקריבה עד שנמצאת הראשונה והרי שתיהן עומדות יביא את איזה מהן שירצה שניה תרעה עד שתסתאב ותמכר ויפלו דמיה לנדבה או תמות. המפריש מעותיו לחטאתו ואבדו והפריש חטאת תחתיהן ולא הספיק להקריבה עד שנמצאו רבי אומר ילכו לים המלח ומודים חכמים לרבי במפריש חטאתו ואבדה

והפריש אחרת תחתיה והקריבה ואח״כ נמצאת הראשונה שתמות. המפריש מעות לחטאתו ואבדו והקריב חטאת ואח״כ נמצאו מעות ילכו לים המלח שרבי אומר אין המעות נופלות לנדבה אא״כ לקח בהן חטאת והותיר וחכמים אומרים אין חטאת מתה ואין המעות ילכו לים המלח אלא שנמצאו מאחר שכיפרו הבעלים.

ז תמורת הבכור והמעשר ולדן ולד ולדן עד סוף העולם הרי אלו כבכור וכמעשר ויאכלו במומן לבעלים מה בין בכור ומעשר לכל הקדשים שכל הקדשים חייב באחריותן ויטפל בהן להביא מחוץ לארץ מה שאין כן בבכור ובמעשר.

פרק ג

א האומר מה שבמעי בהמה זו הקדש מותרת בגיזה ואסורה בעבודה מפני שמכחיש את הקדשים שחטה העובר אסור באכילה. מתה העובר אסור בהנאה שור זה הקדש לאחר שלשים יום שחטו בתוך שלשים יום מותר באכילה מת מותר בהנאה הקדישו לשם שלמים הרי זה מקודש. מעכשיו לאחר שלשים יום ושחטו בתוך שלשים יום אסור באכילה מת אסור בהנאה הקדישו לשם שלמים הרי זה אינו מוקדש.

ב בהמה זו תודה מה שתלד עולה. בהמה זו שלמים מה שתלד חטאת הרי זו ולד תודה ולד שלמים דברי ר״א וחכ״א דבריו קיימים רבי יוסי אומר יבדק אם אמר לכך נתכוונתי אלא שאין יכול להוציא שני שמות כאחת דבריו קיימים אם אמר מה שקריתי שם לראשון וחזרתי וקריתי שם לשני אין דברים אחרונים כלום מודה ר״מ לחכמים מה שתלד בהמה זו עולה והיא תודה מה שתלד בהמה זו חטאת והיא שלמים דבריו קיימין מודים חכמים לרבי מאיר באומר בהמה זו תחת שני זבחים אלו תחת שני זבחים שאני חייב אין דבריו אחרונים כלום.

ג בהמה זו תמורת עולה ותמורת שלמים הכל תמורת עולה דברי ר״מ וחכ״א דבריו קיימין ר׳ יוסי אומר יבדק אם אמר לכך נתכוונתי אלא שאין יכול להוציא ב׳ שמות כאחת דבריו קיימין. מה שקריתי שם לראשון וחזרתי וקריתי שם לשני אין דבריו אחרונים כלום. בהמה זו חציה עולה וחציה שלמים הכל עולה דברי ר״מ וחכ״א ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים ור׳ יוסי אומר יבדק אם אמר לכך נתכוונתי אלא שאין יכול להוציא שני שמות כאחת דבריו קיימין אם אמר מה שקריתי שם לראשון חזרתי וקריתי שם לשני אין דבריו אחרונים כלום. בהמה זו חציה עולה וחציה שלמים הכל עולה דברי ר״מ וחכ״א ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים ור׳ יוסי אומר יבדק אם אמר לכך נתכוונתי אלא שאין יכול להוציא שני שמות כאחת דבריו קיימין אם אמר מה שקריתי שם לראשון חזרתי וקריתי שם לשני אין דבריו אחרונים כלום בהמה זו תחת עולה תחת שלמים הכל תחת עולה דברי ר״מ וחכ״א דבריו קיימים רבי יוסי אומר יבדק אם אמר לכך נתכוונתי אלא שאין יכול להוציא ב׳ שמות כאחת דבריו קיימים אם אמר מה שקריתי שם לראשון וחזרתי וקריתי שם לשני אין דבריו אחרונים כלום.

ד בהמה זו חציה עולה וחציה שלמים והמיר בה תמורתה כיוצא בה חציה עולה וחציה שלמים. בהמה זו חציה תחת עולה וחציה תחת חטאת הכל עולה דר״מ וחכ״א תמות. חציה תחת חטאת וחציה תחת עולה הכל מודים שתמות.

ה חמשה שהביאו זבח אחד אחד סומך לשום עולה וכולם סמכו לשום שלמים ירעה עד שיסתאב וימכר בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים שחטו תעובר צורתו ויצא לבית השרפה מצאתו שלמים תעלה לגבי מזבח מפני שלא היה ב״ד שלכך כך אמר ר׳ יוסי בד״א בזמן שמתכוין לכך מתחלתו אבל סמך לשם עולה ונמלך ואמר לשום שלמים ה״ז בקדושתה ראשונה <הרי מתחלתה אבל סמך לשם עולה ונמלך ואמר לשום שלמים הרי זה בקדושתה ראשונה>.

ו הרי זה תמורת זו חליפת זו הרי תמורה זו מחוללת על זו לא אמר כלום בהקדש בדק הבית זה מחוללת עליו דבריו קיימין תמורה זו חליפה זו לא אמר כלום הרי זה חטאת והרי זו אשם אע״פ שחייב לא אמר כלום. הרי אלו לחטאתי והרי אלו לאשמי אם היה חייב דבריו קיימין ואם לאו לא אמר כלום הרי עלי חטאתו ועולתו של פלוני מדעתו יצא ושלא מדעתו לא יצא הלך הלה והביא לעצמו הרי הן כחטאת ואשם שכפרו הבעלים עולה שנתערבה בזבחים ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויביא בדמי יפה שבהן זבח ובדמי היפה שבהן עולה המיר באחת מהן ואין יודע באיזו מהן המיר ה״ז מביא מעות או זבח מתוך ביתו ואומר אם תמורת עולה היא ה״ז שלמים אם תמורת שלמים היא זה הרי זו עולה והרי הן כשני זבחים שנתערבו זה בזה חזר והמיר באחד מהן ואין יודע באיזה מהן המיר הרי זה מביא מעות או זבח מתוך ביתו ואומר אם תמורת תמורה הוא זה חולין הוא זו עולה היא שלמים אם תמורת שלמים היא זו הרי זו עולה והרי הן כזבח וכתמורה שנתערבו זה בזה תודה שנתערבה בתמורתה שמהן יקרבו ויניף הלחם עמהן מת א׳ מהן לא

יקרב שני חזר והמיר בא׳ מהן הרי זה לא יקרב וכן שלמים שנתערבו בבכור שניהם ירעו עד שיסתאבו ויאכלו כבכור מת א׳ מהן לא יקרב שני חזר והמיר באחד מהן הרי זה לא יקרב.

פרק ד

א הנרבע בין משלו ובין משל חברו בין לפני הקדשו ובין לאחר הקדשו בין בשוגג ובין במזיד בין באונס ובין ברצון פסול לגבי מזבח. מוקצה שלו אסור ושל חברו מותר. מאימתי נקרא מוקצה משעת מעשה שעבד בין משלו ובין משל חברו בין לפני הקדשו בין לאחר הקדשו בין בשוגג ובין במזיד פסול לגבי מזבח באונס כשר ברצון פסול. איזה נעבד כל שעובדין אותו בין באונס ובין ברצון זהו מוקצה לעבודת כוכבים אבל אמר שור זה לעבודת כוכבים ובית זה לעבודת כוכבים לא אמר כלום שאין הקדש לעבודת כוכבים. איזו מחיר כלב אלו חלופי כלב שנאמר (תהילים מ״ד:י״ג) תמכר עמך בלא הון וגו׳. החליף עמו פרכילי ענבים ועטרות של שבולין יינות שמנים וסלתות כל דבר שהוא כיוצא בו קרב לגבי מזבח אסורה האחין שהיו להן תשע בהמות וכלב חלקו ד׳ כנגד ארבע ואחד כנגד כלב שכנגד הכלב אסור שעם הכלב מותר.

ב איזהו אתנן זה שכרו של זונה שנאמר (יחזקאל ט״ז:ל״ג) לכל זונות יתנו וגו׳ שכר זכר ה״ז אסור האומר לחברו הילך טלה זה ותלין שפחתך אצל עבדי רבי אומר אתנן ר׳ יוסי בר ר׳ יהודה אומר אין אתנן שאין אתנן אלא מן עריות שביאתן בעבירה נתן לה חטין לעשות סולת ענבים לעשות יין זיתים לעשות שמן בהמה מעוברת וילדה אצלו הרי אלו אסורין אבל נתן לה מעות לקחה בהן יינות שמנים וסלתות בהמה ונתעברה אצלו וילדה הרי אלו מותרין וכשם שאסורין באהל מועד שבמדבר כך אסורין באהל מועד שבגלגל וכשרין להקדש בדק הבית. נתן לה זהב רבי יוסי בר׳ יהודה אומר אין עושין אותו רקועין אפילו אחורי בית הכפרת נתן לה ולא בא עליה הרי אלו מותרין בא עליה אפילו לאחר ג׳ שנים הרי אלו אסורין וזהו אתנן רבי אומר מן עריות שביאתן עבירה אבל הנותן לאשתו בנדתה או שנתנה לו היא או שנתן לה שכר פקעתה הרי אלו מותרין אע״פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר (שם) ובתתך אתנן ואתנן לא נתן לך וגו׳ נתן לה מוקדשין הרי אלו מותרין והדין נותן שיהיו אסורין ומה אם העוף שאין המום פוסל בו אתנן ומחיר חל עליו קדשים שהמום פוסל בהן אינו דין שיהא אתנן ומחיר חל עליהן ת״ל (דברים כ״ג:י״ט) לכל נדר פרט לדבר הנדור.

ג כל אסורין לגבי מזבח ולדותיהן מותרין רבי אליעזר אוסר ולד טרפה רבי אליעזר אומר לא יקרב לגבי מזבח וחכ״א יקרב ומודה ר׳ אליעזר באפרוח שיצא מביצה טרפה שיקרב לגבי מזבח ר׳ חנינא בן אנטיגנוס אומר משם רבי אלעזר <בן> חסמא בהמה כשרה שינקה מן הטרפה אסורה לגבי מזבח.

ד כל הקדשים שנעשו טרפה לפני הקדישן ואח״כ מתו יש להן פדיון אחר הקדישן ומתו אין להן פדיון שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים. הבכור והמעשר יש להן פדיון חומר בהקדש מזבח מה שאין בהקדש בדק הבית וחומר בהקדש בדק הבית מה שאין בהקדש מזבח נותנין הימנו להקדש הבית את הראוי לו מאילך ושלא מאילך והקדש בדק הבית אינו אלא מאילך. חומר בהקדש בדק הבית תחלת הקדישו מועלין בו והקדש המזבח יש הימנו שמועלין בו יש הימנו שאין מועלין בו ולא הותרו לאכילה אלא בפדיון אם מתו בין תמימין ובין בעלי מומין לא יפדו ר״ש אומר יפדו. בהקדש המזבח תמימין לא יפדו ובעלי מומין יפדו אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית שאם מתו או שהפילו או שנטמאו הרי אלו ישרפו. חטאת העוף הבאה על הספק ואשם תלוי וחולין שנשחטו בעזרה ר״ש אומר ישרפו ר׳ יהודה אומר יקברו כיצד קוברין חטאת העוף היו נותנין אותה על גבי אמת המים והיא מתגלגלת ויורדת לנחל קדרון רבי ישמעאל ברבי יוחנן בן ברוקה אומר חלון היתה שם למערבו של כבש אמה על אמה רבובה היתה נקראת ששם נותנין חטאת העוף תעובר צורתה ותצא לבית השרפה. פסולי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים וקדשי קדשים שנטמאו בפנים ומנחות והסולת והיין והשמן הרי אלו ישרפו כיצד שורפין יין ושמן היו נותנין אותן על גבי מדורה כמות שהן. פסולי קדשים קלים ואימורי קדשי קדשים שנטמאו בחוץ והפסח שיצא רובו שורפין אותן לפני הבירה מעצי המערכה.